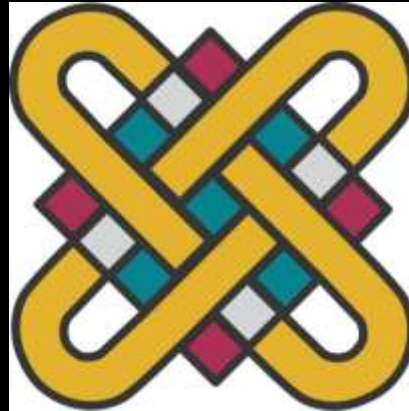

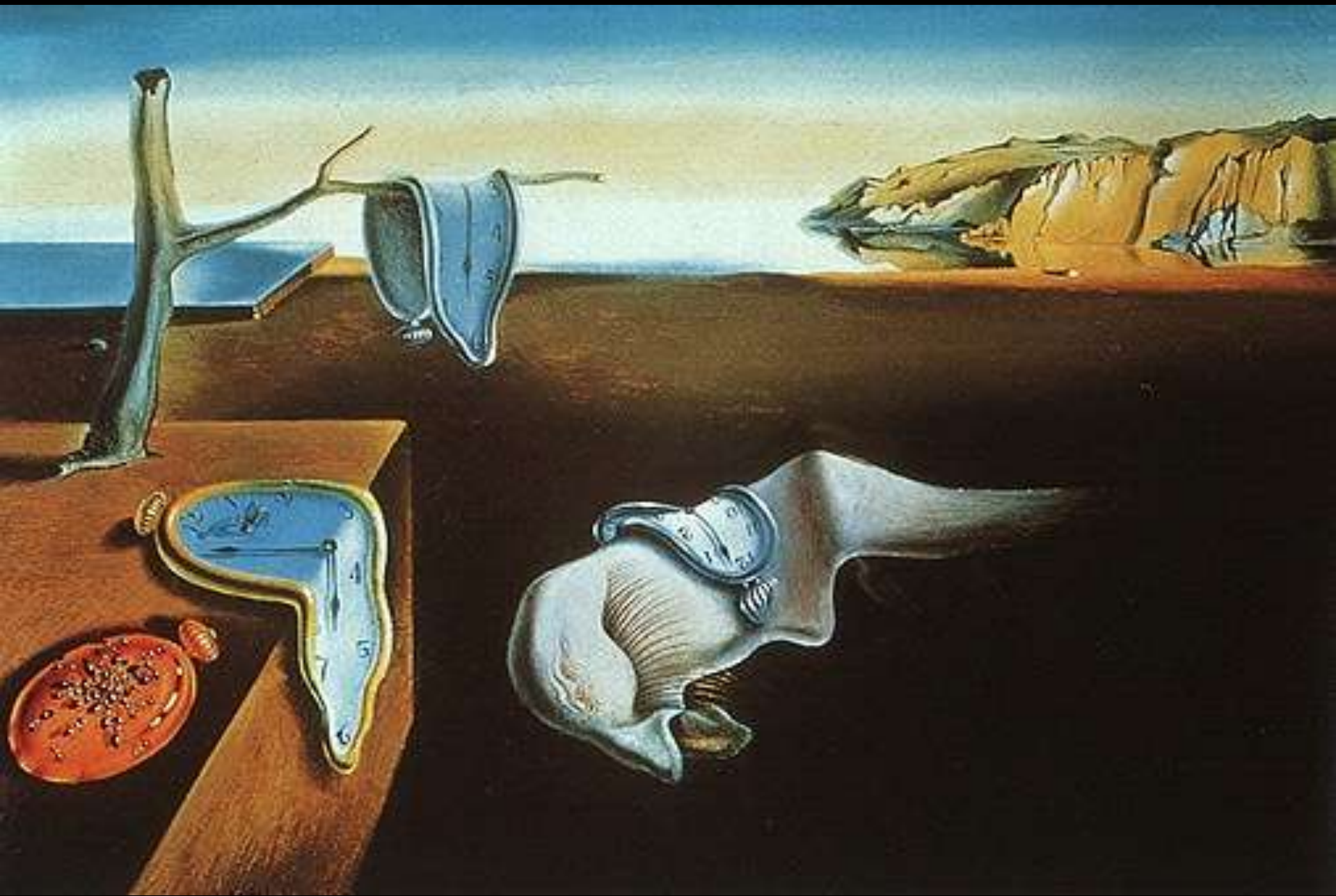
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

1^ο Εργαστήριο Ζωγραφικής
Γιάννης Ζιώγας
Επίκουρος Καθηγητής
© Γιάννης Ζιώγας

Χώρος

Χρόνος

Salvador Dalí. (Spanish, 1904-1989). *The Persistence of Memory*. 1931. Oil on canvas, 9 1/2 x 13" (24.1 x 33 cm).

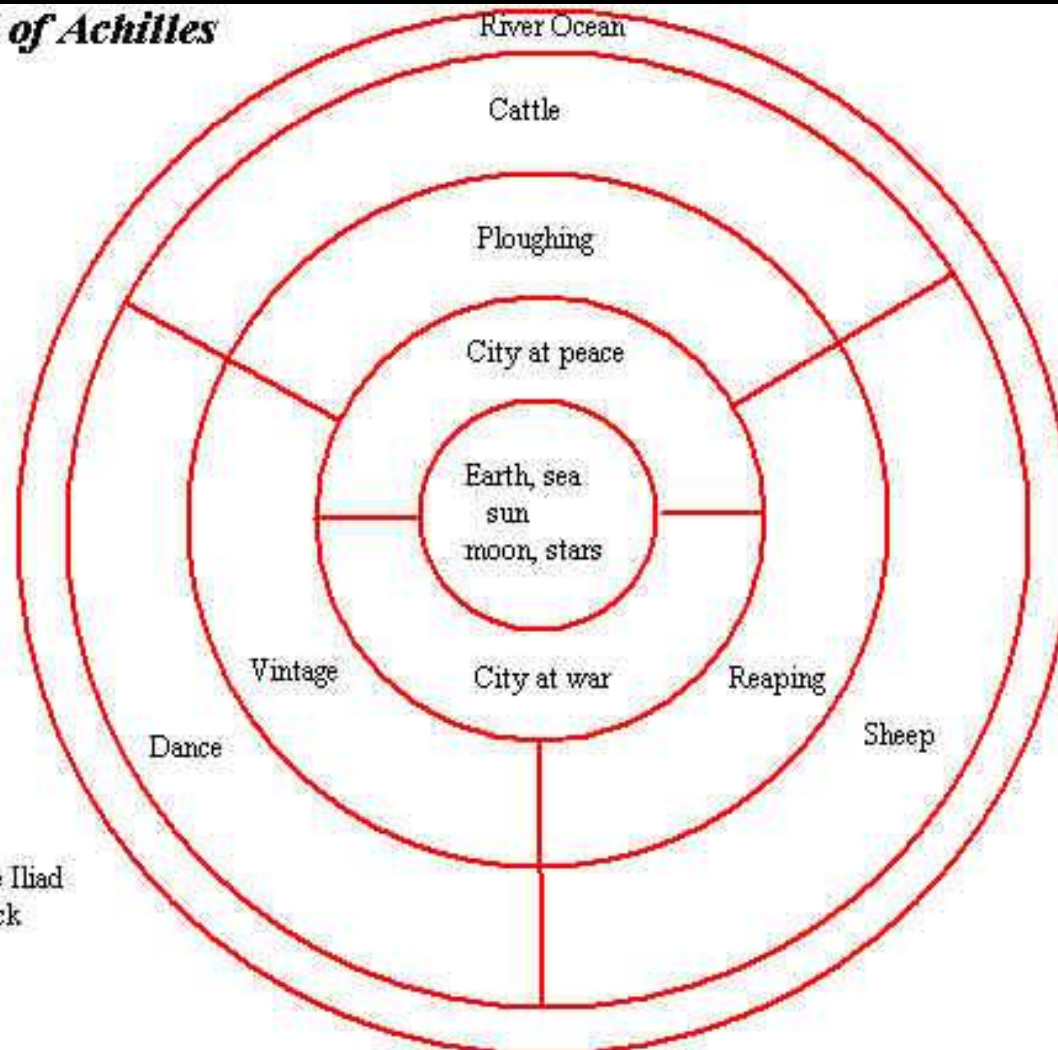

**Αναπαραστάσεις με κυκλική
αφήγηση
(Ασπίδα του Αχιλλέα)**

The shield's design as interpreted by Angelo Monticelli, from *Le Costume Ancien ou Moderne*, ca. 1820.

The Shield of Achilles

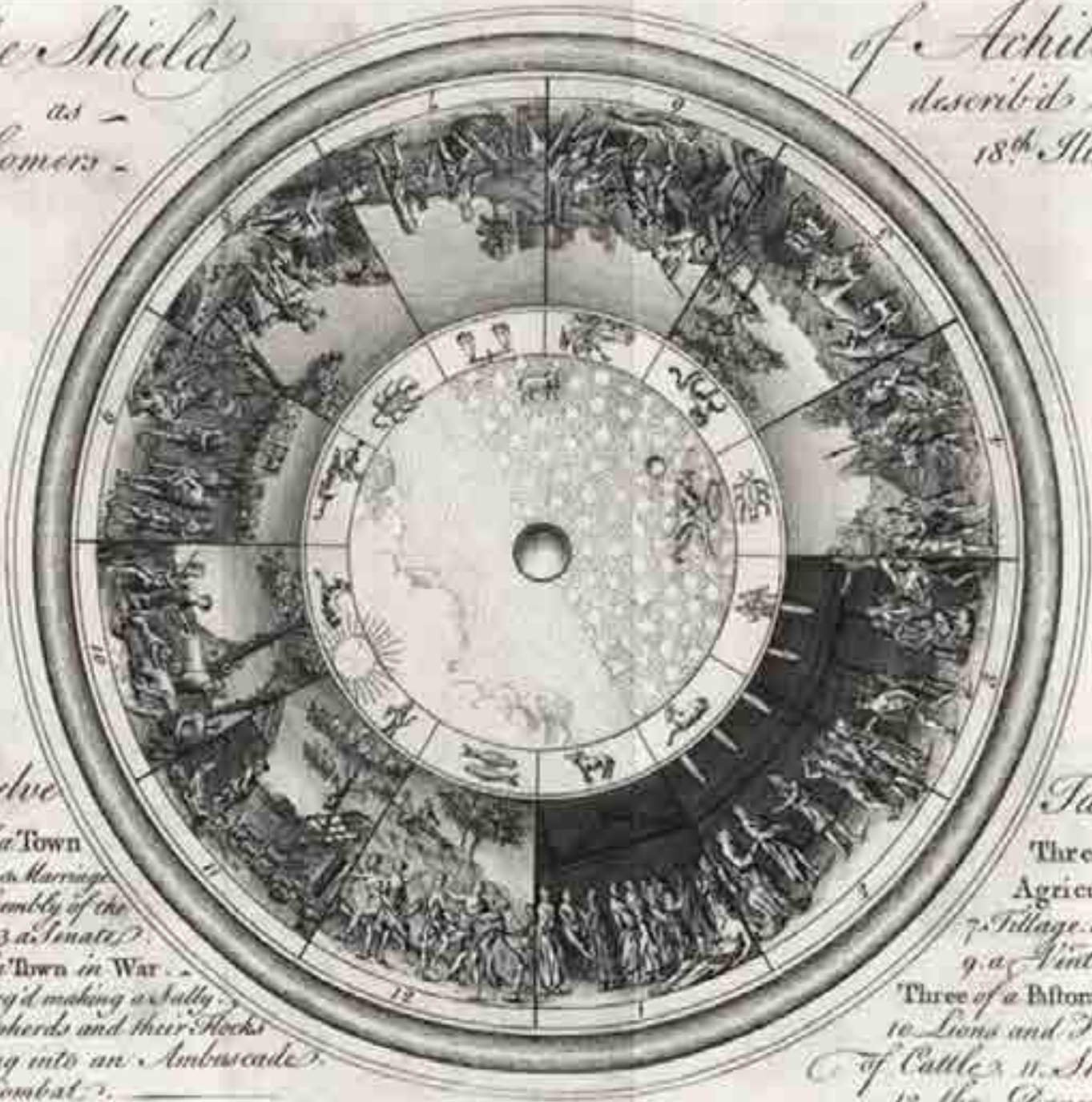
From;
A Companion to the Iliad
Malcolm M. Willcock

The Shield
as -
Homers -

of Achilles.
describ'd in
18th Iliad.

in Twelve

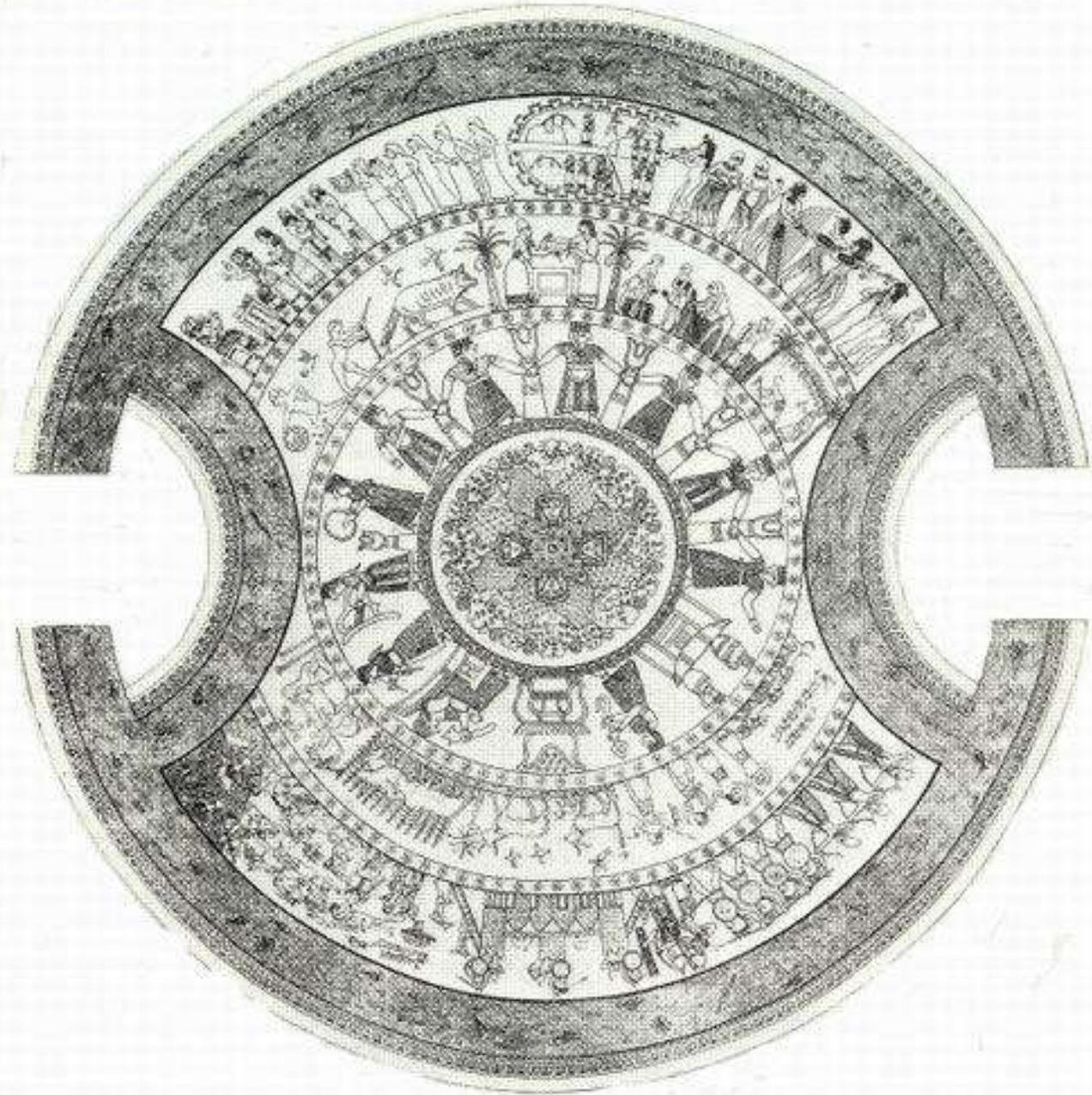
- 1. Three of a Town in Peace & Marriage.
- 2. A full Assembly of the People.
- 3. A Senate.
- 4. Three of a Town in War.
- 5. A Battle making a Sally.
- 6. Shepherds and their Flocks falling into an Ambuscade.
- 7. A Combat.

Tables.

- 8. Three of Agriculture.
- 9. Tillage & Harvest.
- 10. A Vintage.
- 11. Three of a Pastoral Life.
- 12. Lions and Herds of Cattle.
- 13. Sheep.
- 14. The Dance.

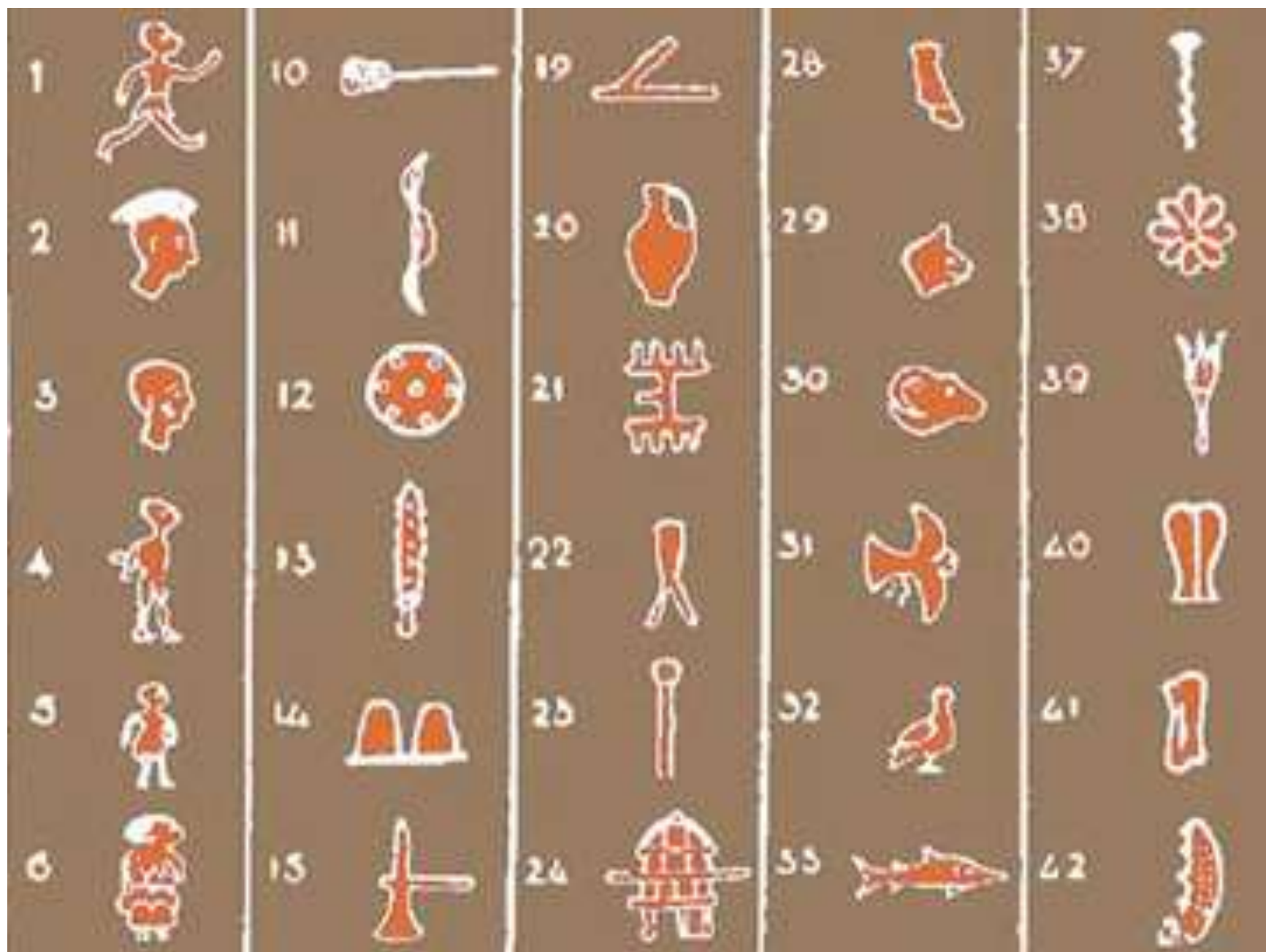

Η ασπίδα του Αχιλλέα σύμφωνα με τους Murray & Ryland

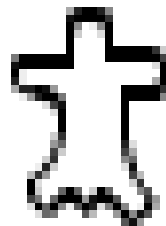
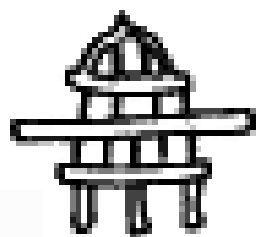

Δίσκος της Φαιστού, 16cm διάμετρος, 17^{ος} αι,

1	𠂇	da	16	𠂇	qa	31	𠂇	sa	46	𠂇	ye	61	𠂇	o	76	𠂇	ra ₂
2	𠂇	ro	17	𠂇	ya	32	𠂇	go	47	𠂇	?	62	𠂇	pta	77	⊕	ka
3	𠂇	pa	18	𠂇	?	33	𠂇	ta ₁ (ha)	48	𠂇	nwa	63	𠂇	?	78	⊙	qe
4	𠂇	te	19	𠂇	?	34	𠂇	ai ₁ ?	49	𠂇	?	64	𠂇	re ₁ ?	79	⊙	?
5	𠂇	to	20	𠂇	go	35	𠂇	ai ₁ ?	50	𠂇	pu	65	𠂇	?	80	𠂇	ma
6	𠂇	na	21	𠂇	qi	36	𠂇	yo	51	𠂇	du	66	𠂇	ta ₂	81	𠂇	ku
7	𠂇	di	22	𠂇	?	37	𠂇	ti	52	𠂇	no	67	𠂇	ti	82	𠂇	ta ₂ ?
8	𠂇	a	23	𠂇	mu	38	𠂇	e	53	𠂇	ri	68	𠂇	ta ₂	83	𠂇	?
9	𠂇	se	24	𠂇	no	39	𠂇	fi	54	𠂇	wa	69	𠂇	tu	84	𠂇	?
10	𠂇	u	25	𠂇	a ₁ (ha)	40	𠂇	wi	55	𠂇	ru	70	𠂇	ho	85	𠂇	ai
11	𠂇	po	26	𠂇	ru	41	𠂇	si	56	𠂇	ta ₁ (ha)?	71	𠂇	du	86	𠂇	?
12	𠂇	so	27	𠂇	re	42	𠂇	wo	57	𠂇	ya	72	𠂇	pe	87	𠂇	lwe
13	𠂇	me	28	𠂇	i	43	𠂇	a ₁ (ai)	58	𠂇	su	73	𠂇	mi	88	𠂇	?
14	𠂇	do	29	𠂇	pu ₂	44	𠂇	te	59	𠂇	ta	74	𠂇	ye	89	𠂇	duo
15	𠂇	mo	30	𠂇	ni	45	𠂇	de	60	𠂇	ra	75	𠂇	we	90	𠂇	two

Η γραμμική
αφήγηση του
χρόνου

https://en.wikipedia.org/wiki/Bayeux_Tapestry

Bayeux Tapestry. Scene 56, 70x0,50cm ,1070-77.

Bayeux Tapestry. Scene 56, 70x0,50 cm ,1070-77.

del Biondo, Giovanni

["Martyrdom of St Sebastian and scenes from his life"](#)

(v. 1370)

. Museo dell'Opera del Duomo (Firenze, Italy)

. Triptych, wood panel, 224x89 cm

Το ιδεατό στιγμιότυπο
ή
η ανάμνησή του

Raphael
The School of Athens
1509

Fresco, width at the base 770 cm

Stanza della Segnatura, Palazzi Pontifici, Vatican

The Inspiration of Saint Matthew

1602

Oil on canvas, 292 x 186 cm

Contarelli Chapel, San Luigi dei Francesi, Rome

Rembrandt
The Nightwatch
1642
Oil on canvas, 363 x 437 cm

Rijksmuseum, Amsterdam

Canaletto
Piazza San Marco, Looking toward San Geminiano
c. 1735
Oil on canvas, 68,5 x 93,5 cm
Galleria Corsini, Rome

Tiepolo
Apollo and the Continents
1752-53
Fresco, 1900 x 3050 cm
Stairwell of the Residenz, Würzburg

Μετωπικότητα

Francisco Goya: *The Third of May, 1808*
1808
Oil on canvas, 8'9" x 13'4"
Collection Museo del Prado, Madrid

Hubert and Jan Van Eyck
Portrait of Giovanni Arnolfini and his Wife
1434
Oil on oak, 82 x 60 cm
National Gallery, London

Handwritten text in a decorative script, possibly a signature or inscription, dated 1878.

Las Meninas or The Family of Philip IV

1656-57

Oil on canvas, 318 x 276 cm

Museo del Prado, Madrid

Η πορεία του
βλέμματος είναι,
τελικά, και η
πορεία του
χρόνου

Edouard Manet, Olympia, 1863-65, oil on canvas, (130.5x190 cm)
Musée d'Orsay, Paris.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΝΤΑΣΗΣ

Χώρος
προσκόλλησης/ζήτησης
ανά τον χρόνο

ΑΠΕΙΚΟΝΙΖΟΜΕΝΗ

Σημείο
Συνάντησης

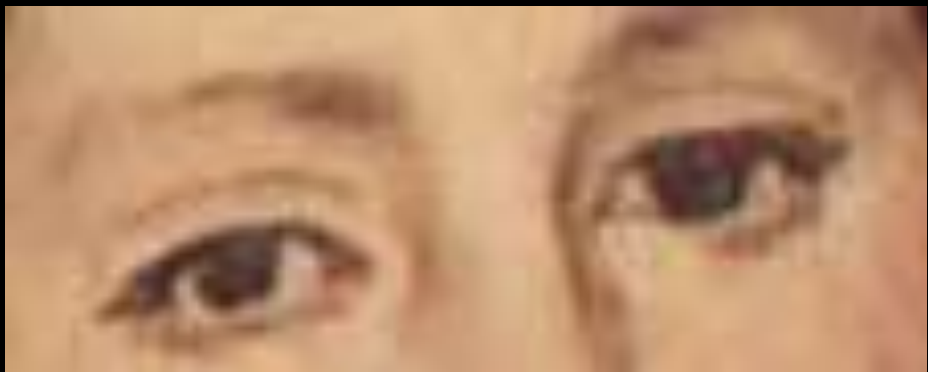

Πλάτος Πόλεμου/ του Θανάτη

ΘΕΑΤΗΣ

Ελλειπτικότητα

Το πραγματικό στιγμιότυπο

ή

το πάγωμα της στιγμής

Thomas Eakins (American, 1844–1916)

*[Thomas Eakins and
John Laurie Wallace at the Shore], ca. 1883*

The Swimming Hole
1884-85
Oil on canvas
27 3/8 x 36 3/8 in. (69.5 x 92.4 cm)

Amon Carter Museum, Fort Worth

Gustave Courbet, *The Stone Breakers*, 1849-50

A Burial at Ornans

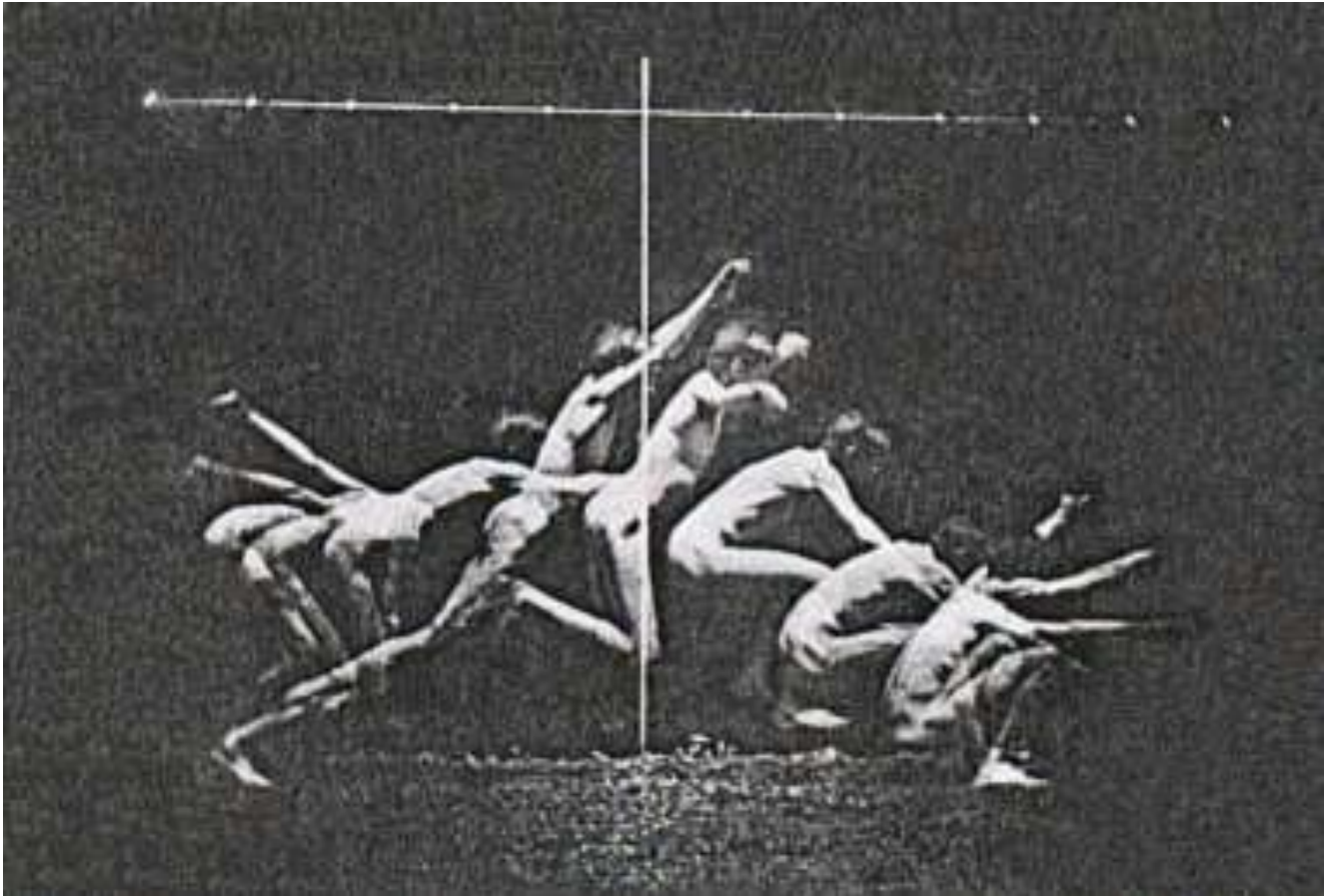
1849-50 (130 kB); Oil on canvas,
314 x 663 cm (10" 3 1/2" x 21' 9"); Musee d'Orsay, Paris

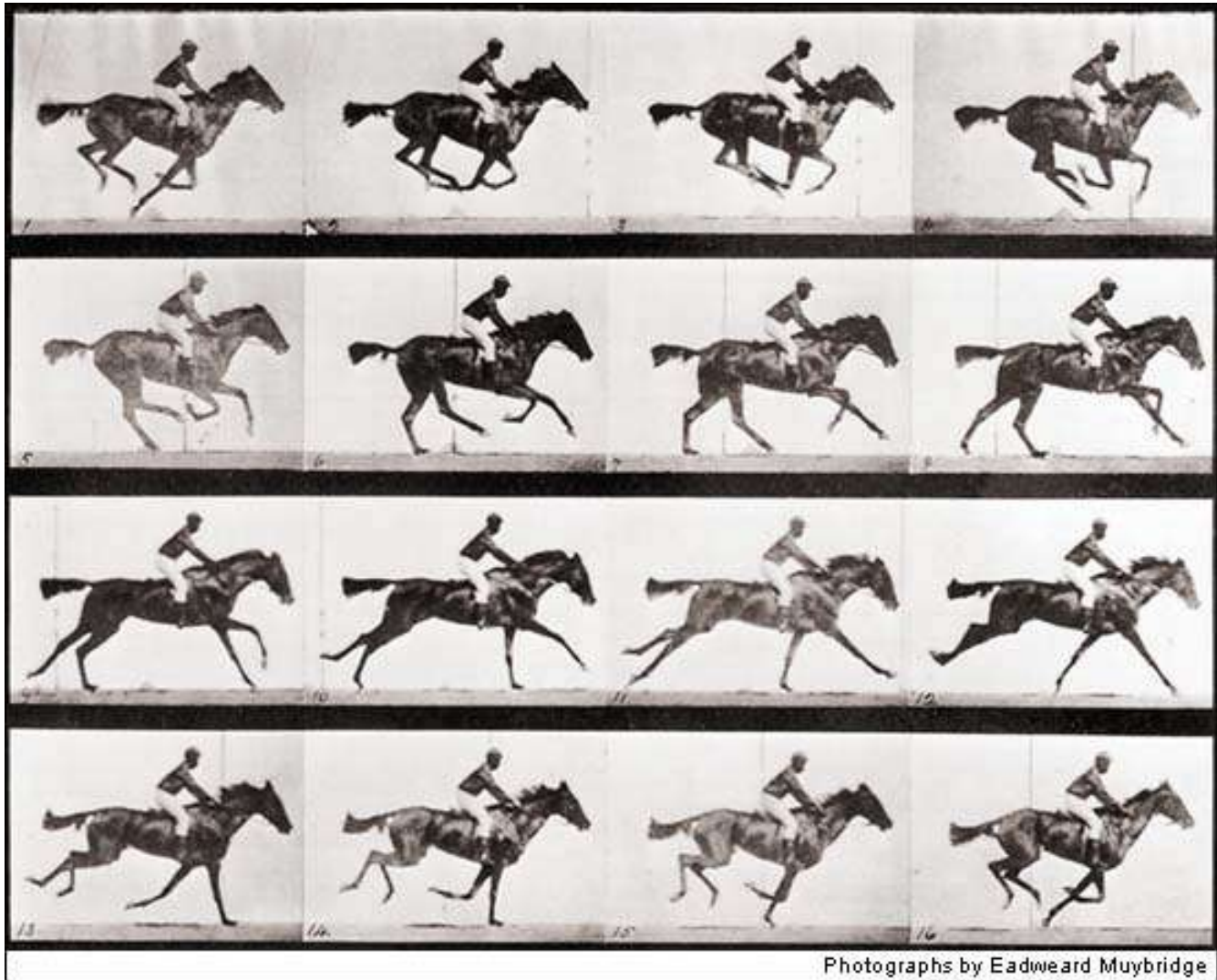
Thomas Couture
Romans during the Decadence
1847
Λάδι σε Μουσαμά
472x772
Μουσείο Orsay

Ο πραγματικός χρόνος vs Ο ιστορικός χρόνος

Study in Human Motion. Photograph, Thomas Eakins.

Photographs by Eadweard Muybridge

Thomas Eakins, *The Agnew Clinic*
(1889, Oil on canvas, Philadelphia Museum of Art)

Gustave CAILLEBOTTE 1848-1894
- " Rainy Day in Paris"
- Huile sur toile 212cm x 276 cm
- Peint en 1877
- Localisation: Art Institute of Chicago

Gustave CAILLEBOTTE 1848-1894

- "Le Pont de l'Europe"

- Huile sur toile 125 cm x 181 cm

- Peint en 1876

- Localisation: Genève, musée du Petit Palais

Η αποφασιστική στιγμή

Η στιγμή της δομής

Cartier-Bresson

Cartier-Bresson

Henri Cartier-Bresson
Roman Amphitheatre, Valencia, 1933

*The Absinthe Drinker, 1875-1876,
Oil on Canvas (92x68cm)
Musée d'Orsay, Paris, France*

Η στιγμή της ιστορίας

Η στιγμή της καθημερινότητας

Αποφασιστική στιγμή ή όχι;

Αποφασιστική στιγμή ή όχι;

Αποφασιστική στιγμή ή όχι;

Αποφασιστική στιγμή ή όχι;

Αποφασιστική στιγμή ή όχι;

Αποφασιστική στιγμή ή όχι;

Αποφασιστική στιγμή ή όχι;

Ο χρόνος του θεατή

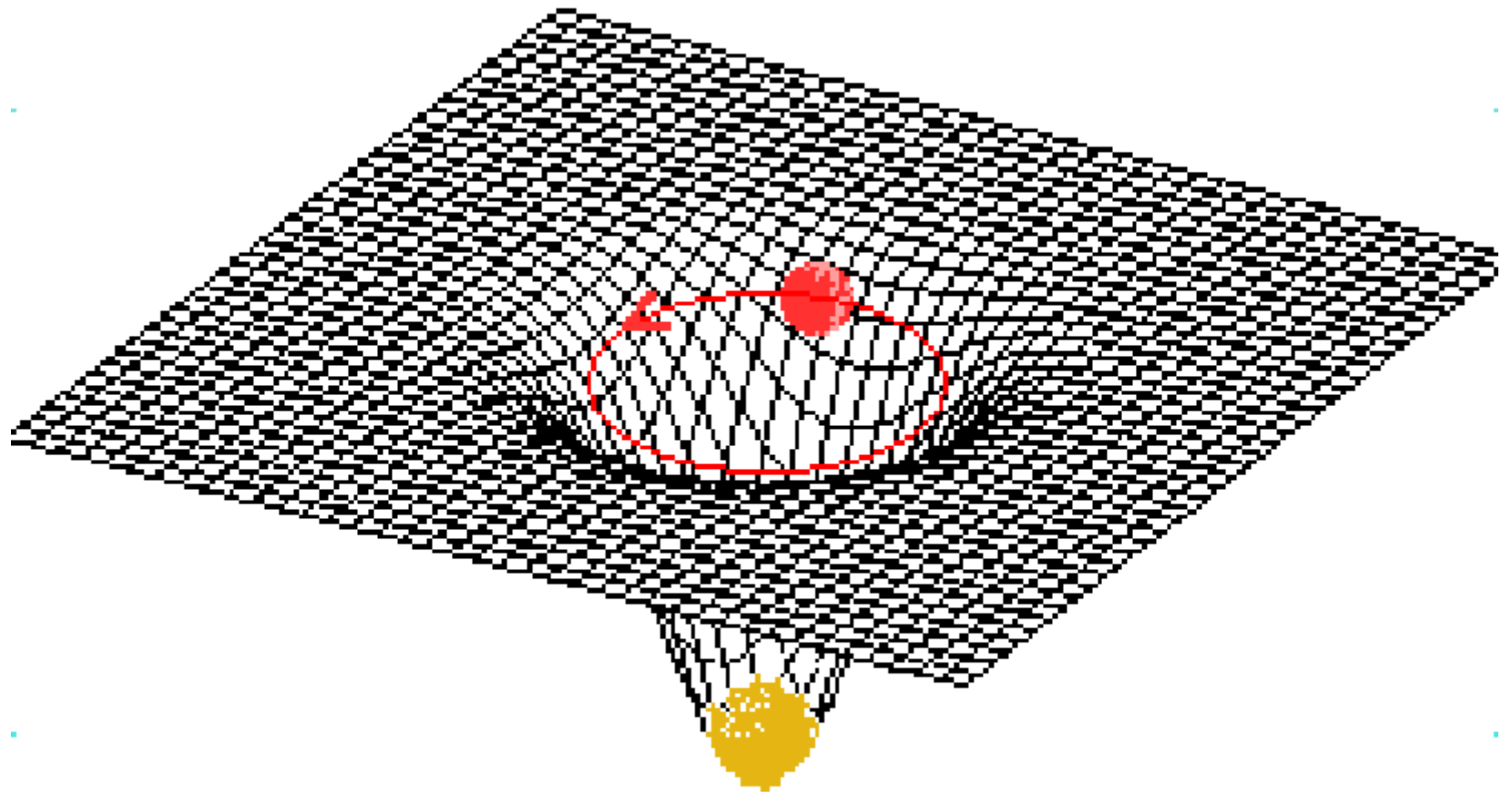
**Η κυβιστική
προσέγγιση:**

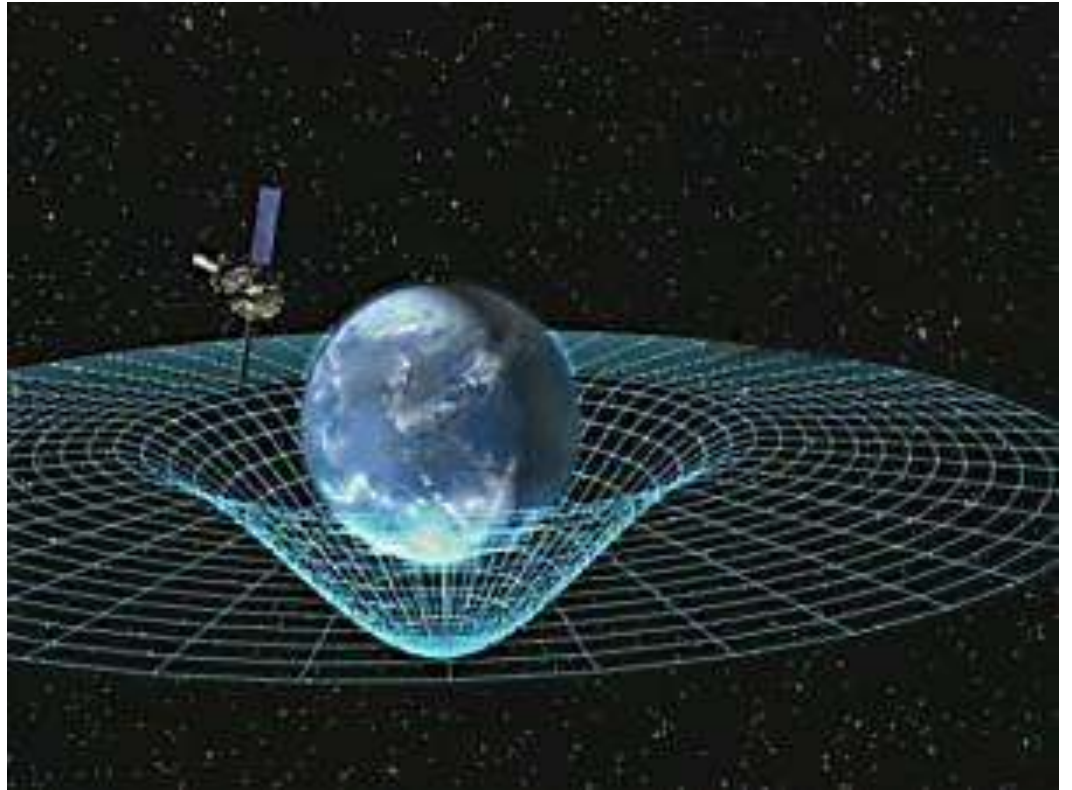
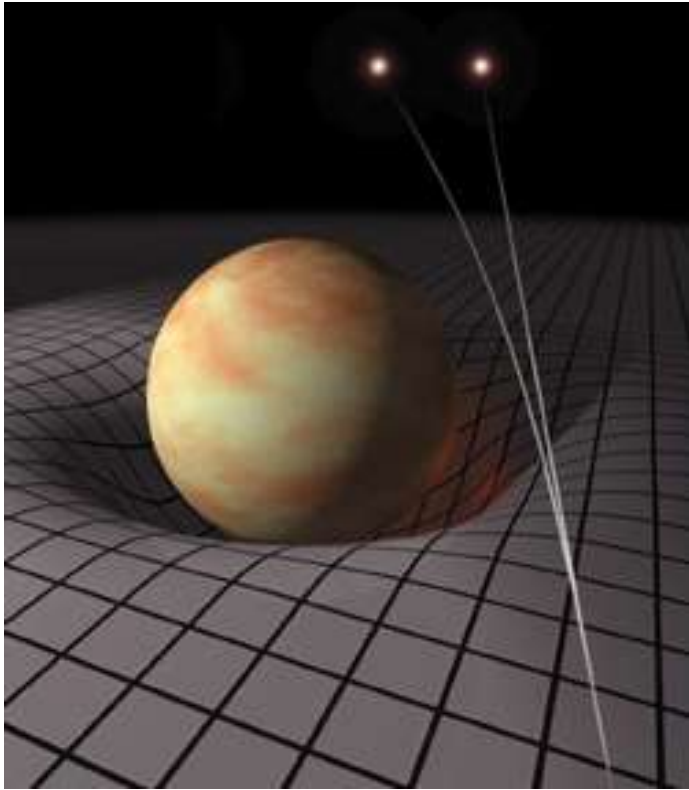
**οι πολλαπλοί χρόνοι
του διδιάστατου χώρου**

Unlike one point perspective where we witness an instant in time, with Cubism we witness a composite of instances in time. This is because the viewpoint changes, and for a viewpoint to change, we know there must be movement. Movement and time are vital elements in a Cubist painting, and come closer to our experience of seeing than one point perspective.

Βιβλία που χαρακτήρισαν την εποχή και τον τρόπο προσέγγισης των εννοιών του χρόνου

- 1. Poincare's 1902 book, *Science and Hypothesis*, which directly influenced Einstein and indirectly influenced Picasso.**
- 2. H. G. Wells' book, *The Time Machine*, which appeared in 1895 and which popularized the notion of time as the 4-th dimension.**
- 3. Common speculations in both scientific and artistic circles about the fourth dimension.**
- 4. Henri Bergson's writings and lectures about time, consciousness, memory, etc., from 1889 to 1934, which contributed to the popular interest in time and its relationships to perception and thought.**

Picasso
The Harbour at Cadaqués,
Cadaqués,
summer 1910.
Oil on canvas,
38 x 45.5.

Picasso
Mandoline - player
Paris,
autumn 1911.
Oil on canvas,

100 x 65.

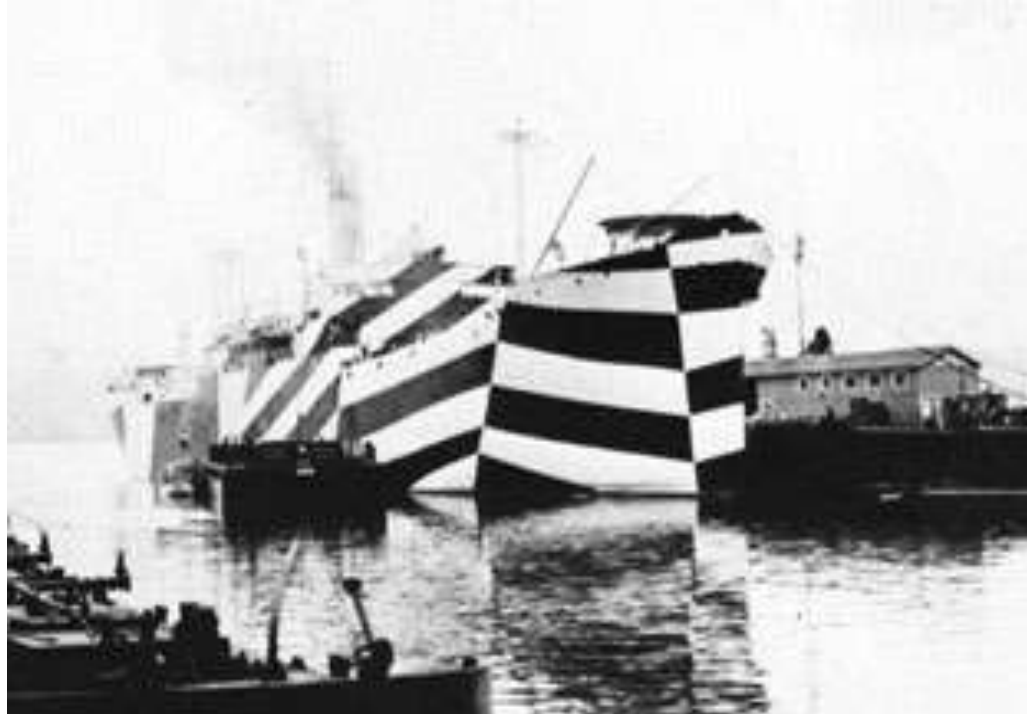
Georges Braque. (French, 1882-1963).
Man with a Guitar.

Céret, summer 1911-early 1912.
Oil on canvas, 45 3/4 x 31 7/8"

(116.2 x 80.9 cm).

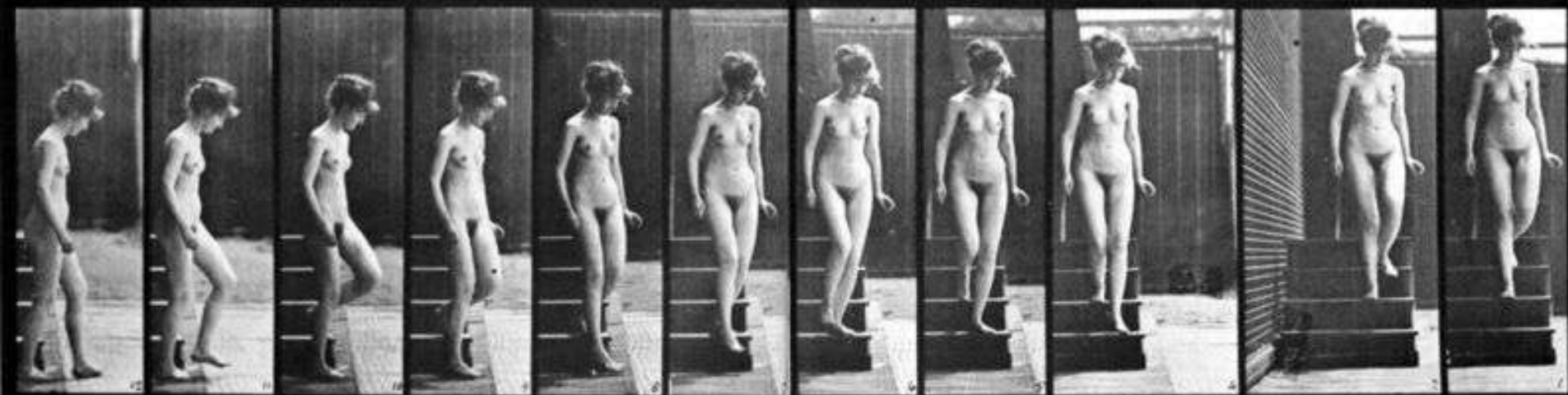
Pablo Picasso. (Spanish, 1881-1973).
Harlequin. Paris, late 1915.
Oil on canvas, 6' 1/4" x 41 3/8"

(183.5 x 105.1 cm).

Ο χρόνος της κίνησης

Marcel Duchamp

Nude Descending a Staircase, No. 2

(Nu descendant un escalier n° 2) (1912),

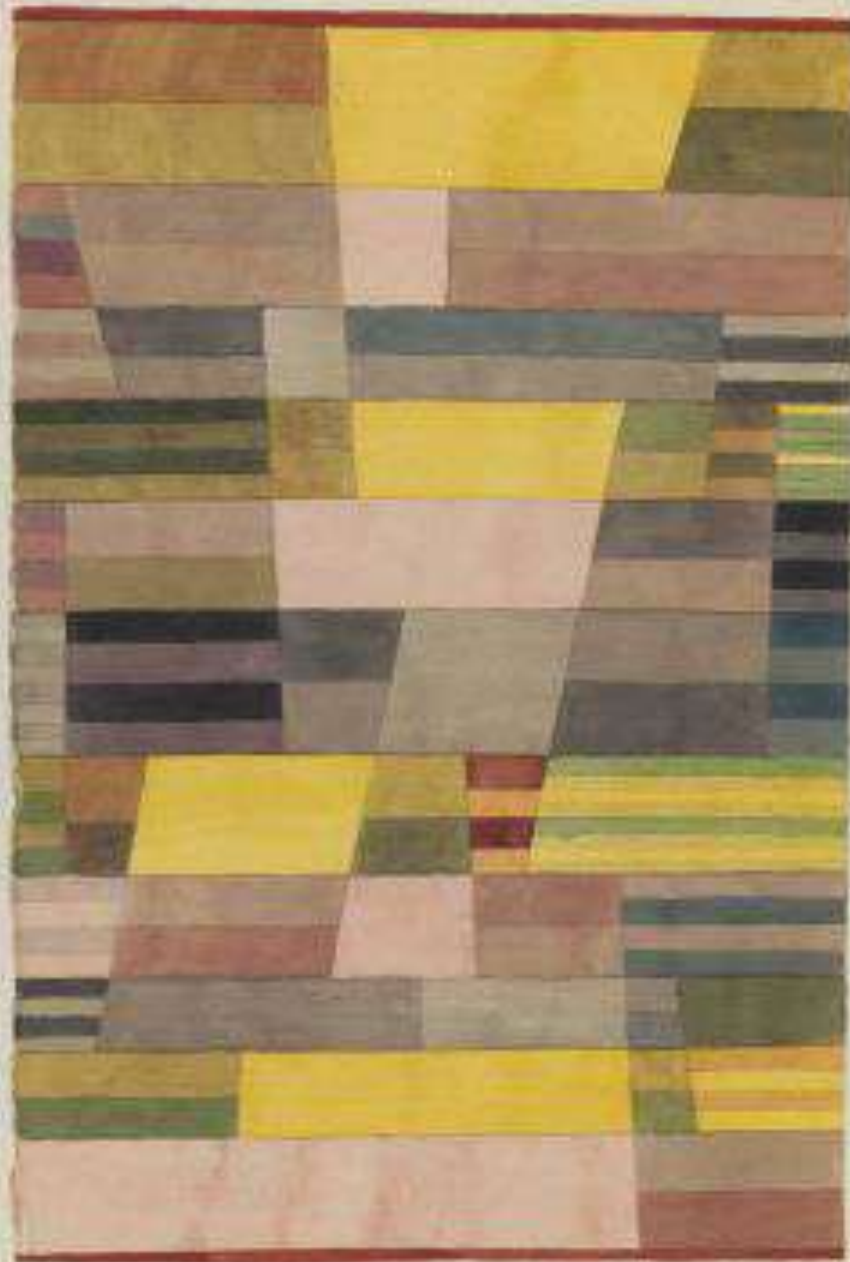

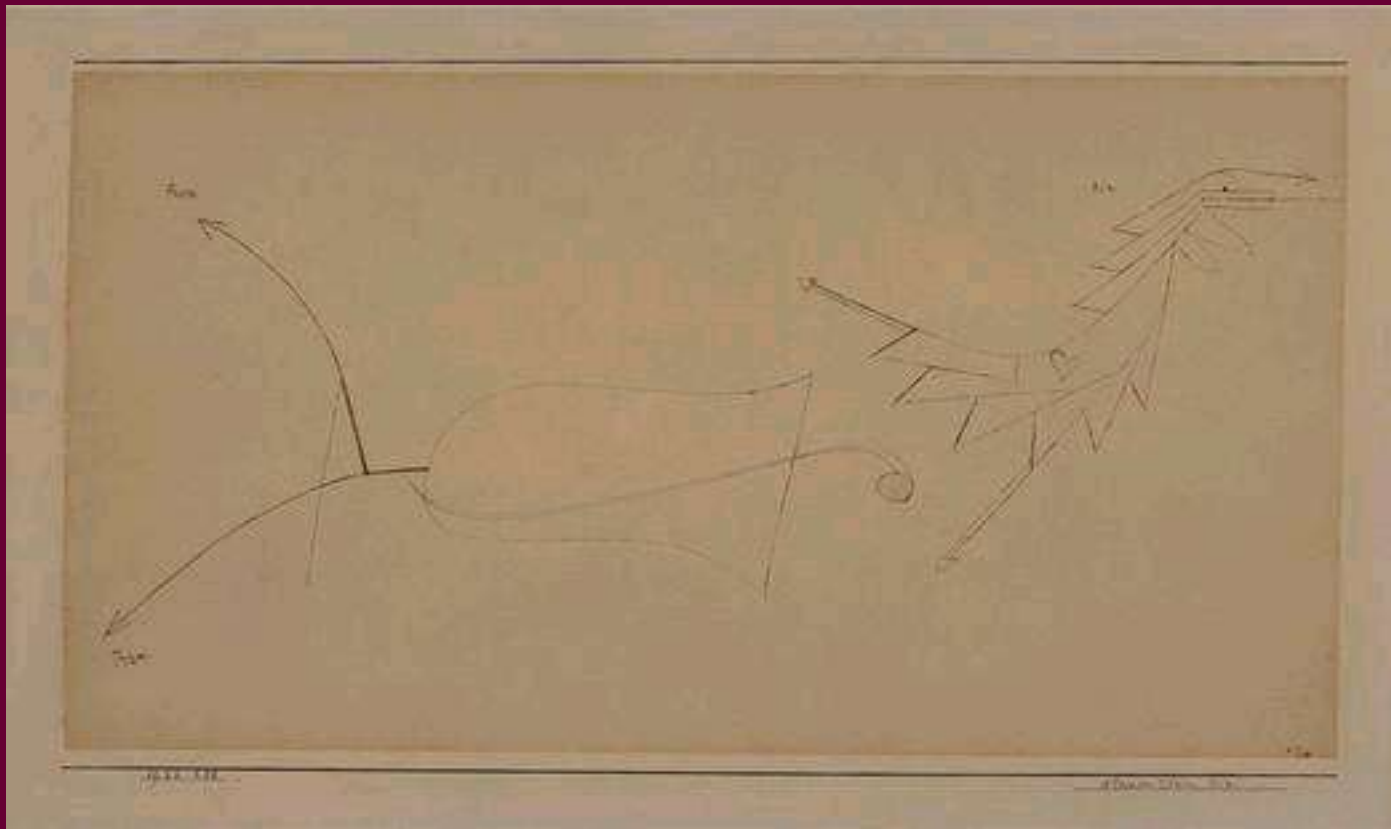
Umberto Boccioni: The Unique Forms of Continuity in Space, 1913. Museum of Modern Art, New York.

**Ο Κλέε,
ο χώρος,
ο χρόνος**

One day in the German city of Dessau, a pupil of Painter Paul Klee saw him marching down the center of the sidewalk, absentmindedly keeping time to the music of a passing band. What he was pondering, explained Klee, was the rhythmic relationship between the music and the slabs of concrete passing beneath his feet. To illustrate, he drew a sketch: a stream of smoothly flowing lines set off against a series of thrusting rectangles.

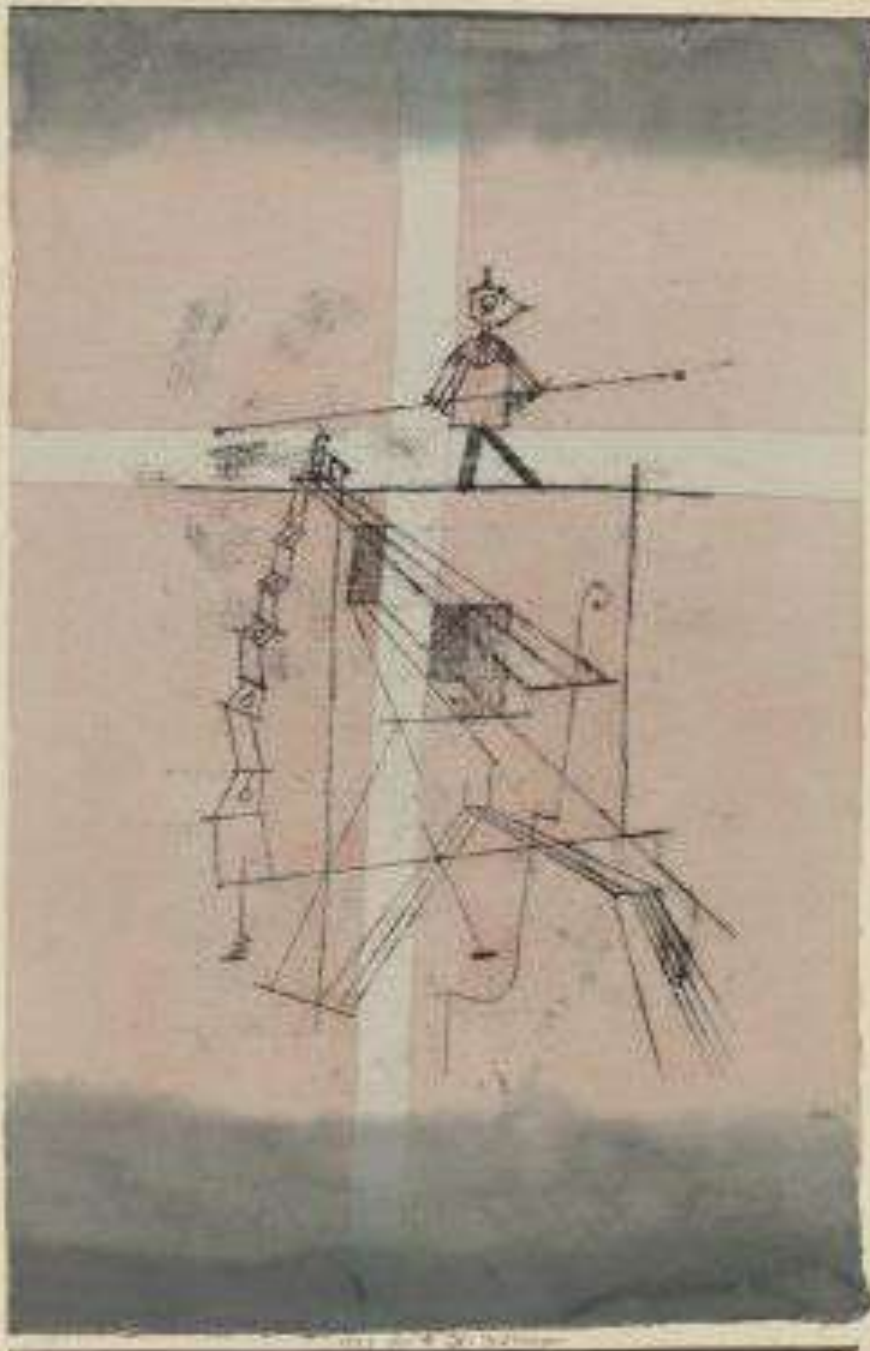

Title: *Monument in the Fertile Country*
/*Monument im Fruchmland*, 1929, 41
Artist: Paul Klee (Swiss 1879-1940)
Medium: Aquarell und Bleistift auf Papier auf Karton
Dimensions: 45.7 x 30.8 cm

**Η γραμμή είναι μια τελεία που
πήγε βόλτα...**

**Οπότε και ο χρόνος
είναι η πορεία
του βλέμματος
που παρακολουθεί
την πορεία της
γραμμής**

Title: *Tight-Rope Walker /
Der Seiltänzer*, 1923, 121
Artist: Paul Klee (Swiss 1879-1940)
Medium: Bleistift und Aquarell
auf Papier, oben Randstreifen mit Feder,
auf Karton

Dimensions: 48.7 x 32.2 cm

Paul Klee Center / Zentrum Paul Klee Bern

Art is concerned with the how not the what, the performance - how it is done - that is the content of art.

Η τέχνη ενδιαφέρεται για το πώς και όχι για το τι, η διαδικασία πραγματοποίησης –το πώς γίνεται- είναι το περιεχόμενο της τέχνης.

Joseph Albers

Jackson Pollock. (American, 1912-1956). *One: Number 31, 1950*. 1950. Oil and enamel on unprimed canvas, 8' 10" x 17' 5 5/8" (269.5 x 530.8 cm).

Allan Kaprow. **Yard.**
View of tires in court
of Martha Jackson Gallery,

New York 1961

Ο
χρόνος
περικυκλώνει
τον
καλλιτέχνη

**Τόρρες, η
υποκειμενική
ερμηνεία του
χρόνου**

Felix Gonzalez-Torres. (American, born Cuba. 1957-1996).
"Untitled" (Perfect Lovers). 1991.

Clocks, paint on wall, Overall 14 x 28 x 2 3/4«

(35.6 x 71.2 x 7 cm).

These two identical, adjacent, battery-operated clocks were initially set to the same time, but, with time, they will inevitably fall out of sync. Gonzalez-Torres created this work shortly after his partner, Ross Laycock, was diagnosed with AIDS. By assigning these redundant objects the title "*Untitled*" (*Perfect Lovers*), the artist transformed these public, neutral devices used for the measurement of time into personal and poetic meditations on human relationships, mortality, and time's inevitable flow. Of the light-blue background, Gonzalez-Torres said, "For me if a beautiful memory could have a color that color would be light blue."

Οι χρόνοι του Ταρκόφσκι

- Ο χρόνος-χώρος
- Ο χρόνος-κρύσταλλο
- Ο χρόνος-πύλη

Ο χρόνος στον Ταρκόφσκι είναι τρισυπόστατος. Διαμορφώνεται μέσα από τρεις παραμέτρους: από την υλική του υπόσταση (χώρος-χρόνος), από τη φιλοσοφική του διάσταση (χρόνος-κρύσταλλο) και από την επιλογή (χρόνος-πύλη).

Ο χρόνος- χώρος

Ο χρόνος- χώρος

Ο χρόνος σμιλεύεται ως το πρωτογενές υλικό, ο χρόνος γίνεται ο καμβάς που περικλείει ολόκληρο το χώρο. Χώρος, χρόνος και θεατής γίνονται ένα. Η χωρο-χρονική εντοπιότητα του θεατή σχηματίζει την *objecthood* του Ταρκόφσκι

Ο χρόνος-κρύσταλλο

Σμιλεύοντας το χρόνο

ΧΡΟΝΟΣ-ΕΙΚΟΝΑ -ΚΡΥΣΤΑΛΛΟ

ΠΑΡΟΝ

**Θ
Ε
Α
Τ
Η
Μ**

ΜΕΛΟΝ

Ο χρόνος-κρύσταλλο

Το πριν και το μετά ενεργοποιούνται με τη χρονική πίεση που υποχρεώνει την εικόνα να καταστεί ο αντικατοπτρισμός ανάμεσα σε όσα προηγήθηκαν και σε όσα πρόκειται να συμβούν. Η εικόνα μετατρέπεται στην εικόνα-κρύσταλλο που εμπεριέχει το πριν, το μετά και το τώρα. Και ο χρόνος γίνεται το κρύσταλλο όπου πάνω του αντικατοπτρίζονται τα παρελθόντα, τα παρόντα και τα μελλούμενα.

Ο χρόνος-πύλη

Ο χρόνος-πύλη

Ο χρόνος πύλη είναι η στιγμή της απόφασης, ή μάλλον της επιλογής. Είναι η στιγμή που καθορίζει για τον πρωταγωνιστή, τι πρέπει να κάνει και τι όχι [...] ο χρόνος-πύλη αφορά το τώρα της ηθικής ή πνευματικής επιλογής.

χρόνος-βίωμα

Η προσέγγιση του χρόνου στον Ταρκόφσκι δομείται ως μια προσέγγιση που σχηματίζει ένα νέο χρόνο, μια νέα αίσθηση της βίωσης της πραγματικότητας που κινείται πέρα από τις τρεις προηγούμενες. Είναι ένας χρόνος που εντυπώνει την εμπειρία του καλλιτέχνη, είναι ο *χρόνος-βίωμα* που κινείται πέρα από τον ορθολογισμό που υπαγορεύει τους τρεις προηγούμενους. Ο *χρόνος-βίωμα* προϋποθέτει και την αμεσότητα του *χρόνου-χώρου* και την αφαιρετική διάσταση του *χρόνου-κρύσταλλου* και την αναγκαιότητα του *χρόνου-πύλης*. Κινείται ωστόσο πέρα από αυτά, εκεί όπου υφίσταται μόνο η πίστη που προκύπτει από το βίωμα και από την αναγκαιότητα των πραγμάτων να υπάρχουν. Ο *χρόνος-βίωμα* σχηματίζει τους διάφορους τρόπους με τους οποίους ο Ταρκόφσκι προσεγγίζει τη μνήμη.

Το σύγχρονο πλαίσιο του χρόνου

<http://www.pbs.org/art21/series/seasontwo/time.html>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

1^ο Εργαστήριο Ζωγραφικής
Γιάννης Ζιώγας
Επίκουρος Καθηγητής
© Γιάννης Ζιώγας